

בלדה לאספרסו

יותר ויותר בתי קפה בעיר תולים לראווה שירים שכתבו עליהם הלכות. משורר הבית המודאג מתחקה אחר שורשי התופעה // עודד כרמלי

תגידו צ'יז

הצלמת הגרמנייה סטפאני פייטסכמן רוצה לצלם את הדירות המתפוררות שלכם

הבטון מעולם לא נראה סקסי יותר: פרויקט צילומים חדש שנוקם בימים אלה מציג את תל אביב באור אחר, אפולולי ומחוספס. מאחורי המים עומדת סטפאני פייטסכמן, צלמת גרמניה בת 28 שהתאהבה בתל אביב במסגרת חילופי סטודנטים לפני שנתיים וחצי. באותה העת החלה הצלמת האוסטרידיקטית להתמקד בארכיטקטורה, באנשים ובעדשה שביניהם, וכך נולד הפרויקט "Urban Diversity". פייטסכמן תרה אחר אלמנטים תל אביביים כמו באוהאוס, מרצפות ישנות, מבנים מתפוררים, תריסים רעועים וכל מה שמשרטט את המרקם הסמך והמיוחד של העיר. "המבנים יכולים להיות מזוהים או משופצים, ישנים או חדשים וכל מה שבין לבין", מסבירה פייטסכמן. "כל מבנה אוצר סיפורים רבים שעדיין לא סופרו. היות שאותם סיפורים יכולים להימצא אך ורק מאחורי אבן או קירות בטון, מי שמפיח בהם רוח חיים הם האנשים שחיים בתוכם ומעניקים להם מניס וחיוניות". פייטסכמן, שחיה כיום על קו תל אביב-גרמניה, תתחיל ללמוד לתואר שני באוניברסיטת תל אביב בסתיו. ביותיים היא ממשיכה לחפש דירות תל אביביות עם אופי. בעתיד היא רחוקה היא מתכננת להציג את התוצאה בגלריה מקומית שאת שמה היא מעדיפה כרגע לא לחשוף. בחזונו יצטרפו המבקרים לחבר את המבנים לפנים שמאחוריהם. רק בסוף התערוכה ייחשפו הקישורים האמיתיים.

// רוני ודנאי
לפרטים נוספים ופרטי התקשרות: pietschy.de

היה גל כזה ב־2003. הייתה לי מזה. מאז מכקשים ממני שירים במיוחד. נגה שרייר צעקה: 'שטנגר, הכתוב לי שירי'. אז כתבתי לה. משהו כמו: 'מה צריך אדם / כוח של יין... טוב, לא זוכר את ההמשך, אבל זה שם, ליד הבר'. כשאני שואל את שטנגר על הארכי־נמסים שלו, משורר הרחוב אברהם שיין, הוא מתפרצן מצחוק. "הוא היה פה היום! לפני שעתיים נכנס אליי למשרד! לקחתי אותו למטבח, השקיתי אותו מים. הוא אמר לי: 'שטנגר, אני מעריך אותך'. גם אני מעריך אותך! הוא מוכן להיות 100 אחוז משורר! אתה יודע שפעם הוא היה מנהל בנק ברעננה? שמע, אני מעריך אותך!".

"זה נפוץ יותר בבתי קפה משעממים", מצנן בלש התרבות אלי אשד. "בתקופת הזהר של כסית לא כתבו שיר על כסית, כי אלתרמן וזך היו מעניינים יותר מכסית או מחצקל. גם בנסך הקטן לא כתבו שיר על הנסך הקטן, אף שכל המשוררים ישבו שם. כשהלקוחות משעממים, מפארים את המוסד. לאחרונה התפשטה התופעה הזו גם לערי הלוויין של תל אביב. רק בחודשים האחרונים תלו שני

שירים על בתי קפה כשינקין, גבעתיים. אני מניח שאנשים רוצים להיות חלק ממיתולוגיה עירונית, אפילו אם הם סתם שותים שם אמריקנו פה ושם". אז כן, שירים על בתי קפה זה רע, ליהודים בפרט, ומסוכן ליונגקים בכלל, אבל לדגוע אני חושב שאולי אם אכתוב שיר אהבה למומו מנחמה וחצי - "הפוסל במומו / פוסל / אבל אף אחד לא פוסל / את הפריטטה" - הוא ייתן לי פריטטות חינם לכל החיים. מצד שני, אלה חיים אלה? לא. אלה לא חיים אלה. אלה לא חיים. לא חיים אלה. לא חיים. לא.

תלו לאחרונה שיר חדש של שטנגר בשם - איך לא? - "שפר": "הנה כאתמול / כאילו לא נשתנו / דברים / ורק השמש עזה כאז / בין ספלי הקפה / מחציפה לה / פנים. // תל אביב שעל יד / השוק / ושלא / תל אביב של שם / ומפה. // והתפריט חרוט כמו / בסלע / מה נאמר / עליו דברי / שפר / הלא לכך אין מקום / על דף / ולא יספיק לכך / אפילו ספר".

"אני המצאתי את ה'אנרי', צועק שטנגר. 'אין דבר כזה בעולם! משהו ייחודי לגמרי! ולא רק בתי קפה! יש לי שיר בקוסם, שיר אצל איציק ורותי, שיר על הננוצ'קה ועוד. גם הייתי הראשון שהדפיס על קנבס! היום כל קופת חולים מרפסה על קנבס את ההוראות בתור לדופא, אבל אני הייתי הראשון'. לטענתו, פעם היו לו לפחות 50 שירים ברחבי העיר. זה

פי שרופא העור נדרש לראות את נקודת החן של השכן במעלית, כך המשורר נדרש בחייו להלטורות כנוף כתיבת שיר יום הולדת לאימא, מתן שירותי הגנה לחברים ומתן שירותי הרפיה בתחנה המרכזית. שלא יגידו שאנחנו לא תורמים חזרה לקהילה. אבל יש נזות אחת שלעולם לא ארד אליה: כתיבת שירים על בתי קפה. שירים על בתי קפה הם המקבילה התל אביבית לתמונה של פואד שואב שישליק על קיר שיפווייה באילת. את ישו, להזכירם, צלכו בגלל השורות "הסעודה האחרונה / כל החברים מסובים / אפילו יהודה".

שני הכוכבים הגדולים של שירת בתי קפה הם ללא ספק אברהם שיין, מנהל הבנק לשעבר שהיום מוכר שירים בשקל, ועורך הדין חיים שטנגר. כן, גם בענף החריזה הצולעת שלט הקומפלקס הפיננסים-משפטי. שיריו הממוסגרים של שיין תלויים במקומות כמו נחמה וחצי ואצל הרצל (חתן פרס נובל לספרות צ'יז), ואילו בקפה שפר